Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 28. januára 2025 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Hospodárska súťaž – Článok 101 ZFEÚ – Smernica 2014/104/EÚ – Žaloby o náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže – Článok 2 bod 4 – Pojem ‚žaloba o náhradu škody' – Článok 3 ods. 1 – Nárok na úplnú náhradu spôsobenej škody – Postúpenie nárokov na náhradu škody poskytovateľovi právnych služieb – Vnútroštátne právo, ktoré bráni uznaniu aktívnej legitimácie takého poskytovateľa služieb na účely spoločného vymáhania týchto pohľadávok – Článok 4 – Zásada efektivity – Článok 47 prvý odsek Charty základných práv Európskej únie – Právo na účinnú súdnu ochranu"

Vo veci C-253/23,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Landgericht Dortmund (Krajinský súd Dortmund, Nemecko) z 13. marca 2023 a doručený Súdnemu dvoru 20. apríla 2023, ktorý súvisí s konaním:

ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein-Westfalen GmbH

proti

Land Nordrhein-Westfalen,

za účasti:

Otto Fuchs Beteiligungen KG,

Bundeskartellamt,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda K. Lenaerts, predsedovia komôr F. Biltgen, K. Jürimäe (spravodajkyňa), C. Lycourgos, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen a D. Gratsias, sudcovia E. Regan, I. Ziemele, J. Passer, Z. Csehi a O. Spineanu-Matei,

generálny advokát: M. Szpunar,

tajomník: D. Dittert, vedúci oddelenia,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 7. mája 2024,

* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein-Westfalen GmbH, v zastúpení: R. Lahme a A. Ruster, Rechtsanwälte,

– Land Nordrhein-Westfalen, v zastúpení: J. Haereke, D. Hamburger, C. Kusulis, S.-O. Nündel, G. Schwendinger, F. Süß a K. Teitscheid, Rechtsanwälte,

– Otto Fuchs Beteiligungen KG, v zastúpení: J.-H. Allermann a C. Thiel von Herff, Rechtsanwälte,

– Bundeskartellamt, v zastúpení: J. Nothdurft a K. Ost, splnomocnení zástupcovia,

– nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller a R. Kanitz, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: A. Keidel a G. Meeβen, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta 19. septembra 2024,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 101 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ a článkom 47 prvým odsekom Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), ako aj článku 2 bodu 4, článku 3 ods. 1 a článku 9 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie (Ú. v. EÚ L 349, 2014, s. 1).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein-Westfalen GmbH (ďalej len „ASG 2“) a Land Nordrhein-Westfalen (spolková krajina Severné Porýnie-Vestfálsko, Nemecko, ďalej len „spolková krajina“) vo veci žaloby o náhradu škody podanej spoločnosťou ASG 2 na základe nárokov na náhradu škody, ktoré na ňu postúpilo 32 píl v dôsledku porušenia článku 101 ZFEÚ, ktorého sa dopustila spolková krajina a ďalší vlastníci lesov.

Právny rámec

Právo Únie

Charta

3 Článok 47 Charty s názvom „Právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces“ vo svojom prvom odseku stanovuje:

„Každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.“

Nariadenie (ES) č. 1/2003

4 Odôvodnenie 13 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch [101] a [102 ZFEÚ] (Ú. v. EÚ L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205) stanovuje:

„Ak v priebehu konaní, z ktorých by vyplynulo rozhodnutie o zákaze [ktoré by mohli viesť k zákazu – *neoficiálny preklad*] dohody alebo postupu, prijmú podniky voči [ponúknu podniky – *neoficiálny preklad*] [Európskej k]omisii záväzky, ktoré by uspokojili jej záujmy [ktoré by mohli reagovať na jej obavy – *neoficiálny preklad*], Komisia by mohla [Komisia by mala mať možnosť – *neoficiálny preklad*] prijať rozhodnutie, ktorými sa tieto záväzky stanú pre príslušné podniky záväznými. V takomto rozhodnutí by malo byť stanovené, bez toho aby bolo odpovedané na otázku, či také porušenie existovalo, alebo ešte stále existuje, že už naďalej nie sú dôvody na zásah Komisie. Takéto rozhodnutia nemajú vplyv na právomoci orgánov hospodárskej súťaže a súdov členských štátov týkajúce sa zisťovania porušovania a rozhodovania v jednotlivých prípadoch. Rozhodnutia týkajúce sa záväzkov nie sú vhodné v prípade, keď Komisia zamýšľa uložiť sankcie.“

5 Článok 9 tohto nariadenia, nazvaný „Záväzky“, v odseku 1 stanovuje:

„Ak Komisia zamýšľa prijať rozhodnutie vyžadujúce ukončiť porušovanie a príslušný podnik sa zaviaže, že splní požiadavky vyjadrené Komisiou v jej predbežnom posúdení, môže Komisia rozhodnutím urobiť takýto záväzok záväzným pre podniky. Také rozhodnutie sa môže prijať na vymedzené obdobie a môže byť v ňom uvedené, že nie sú naďalej dôvody na zásah Komisie.“

Smernica 2014/104

6 Odôvodnenia 4, 12 a 13 smernice 2014/104 znejú takto:

„(4) Toto právo, vyplývajúce z práva Únie, na náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže Únie alebo vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže si vyžaduje, aby všetky členské štáty mali procesnoprávne pravidlá, ktoré zabezpečia jeho účinný výkon. Potreba existencie účinných procesnoprávnych prostriedkov nápravy vyplýva aj z práva na účinnú súdnu ochranu, ktorá je stanovená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku [ZEÚ] a v článku 47 prvom odseku [Charty]. Členské štáty by mali zabezpečiť účinnú právnu ochranu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie.

…

(12) Touto smernicou sa opätovne potvrdzuje *acquis communautaire* upravujúce problematiku práva na náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže Únie, a to najmä pokiaľ ide o aktívnu legitimáciu a vymedzenie škody, ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, a to bez toho, aby sa vopred vylučoval akýkoľvek prípadný vývoj v tejto oblasti. Každý, kto utrpel škodu v dôsledku takéhoto porušenia, sa môže domáhať náhrady skutočnej škody (*damnum emergens*), náhrady zisku, o ktorý prišiel (ušlý zisk alebo *lucrum cessans*), ako aj úroku bez ohľadu na to, či sú tieto kategórie vo vnútroštátnom práve vymedzené samostatne alebo kombinovane. …

(13) Právo na náhradu škody sa priznáva všetkým fyzickým aj právnickým osobám – spotrebiteľom, podnikom a orgánom verejnej moci – nezávisle od existencie priameho zmluvného vzťahu s porušujúcim podnikom a bez ohľadu na to, či existuje predchádzajúce zistenie porušenia orgánom hospodárskej súťaže. Táto smernica by členským štátom nemala ukladať povinnosť zaviesť mechanizmy na kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu na účely presadzovania článkov 101 a 102 [ZFEÚ]. Bez toho, aby bola dotknutá náhrada za stratu príležitosti, by úplná náhrada škody v zmysle tejto smernice nemala viesť k nadmernej náhrade škody či už prostredníctvom represívnej, viacnásobnej, alebo inej náhrady škody.“

7 Článok 1 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Touto smernicou sa stanovujú pravidlá potrebné na zabezpečenie toho, aby každá osoba, ktorá utrpela škodu spôsobenú porušením práva hospodárskej súťaže podnikom alebo združením podnikov, mohla účinne vykonávať svoje právo uplatniť si nárok na úplnú náhradu tejto škody od tohto podniku alebo združenia. Touto smernicou sa stanovujú pravidlá na podporu nenarušenej hospodárskej súťaže na vnútornom trhu a odstránenie prekážok brániacich jeho riadnemu fungovaniu, a to zabezpečením rovnocennej ochrany všetkých osôb, ktoré utrpeli takúto škodu, v rámci celej [Európskej ú]nie.“

8 Článok 2 tejto smernice stanovuje:

„Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

…

4. ‚žaloba o náhradu škody‘ je žaloba podľa vnútroštátneho práva, prostredníctvom ktorej si nárok na náhradu škody na vnútroštátnom súde uplatňuje domnelá poškodená osoba alebo osoba konajúca v mene jednej alebo viacerých domnelých poškodených osôb, ak to právo Únie alebo vnútroštátne právo umožňuje, alebo fyzická osoba či právnická osoba, ktorá nadobudla práva domnelej poškodenej osoby ako nástupca, vrátane osoby, ktorá nadobudla ich nárok;

…

12. ‚konečné rozhodnutie o porušení‘ je rozhodnutie o porušení, proti ktorému nie je možné alebo už nie je možné podať riadny opravný prostriedok.

…“

9 Článok 3 tejto smernice s názvom „Právo na úplnú náhradu škody“ v odseku 1 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby každá fyzická alebo právnická osoba, ktorá utrpela škodu spôsobenú porušením práva hospodárskej súťaže, mala možnosť domáhať sa úplnej náhrady tejto škody a získať ju.“

10 Podľa článku 4 smernice 2014/104 s názvom „Zásada účinnosti a zásada rovnocennosti“:

„V súlade so zásadou účinnosti členské štáty zabezpečia, aby všetky vnútroštátne pravidlá a postupy týkajúce sa uplatnenia nárokov na náhradu škody boli vypracované a uplatňovali sa tak, aby prakticky neznemožnili ani nadmerne nesťažili výkon práva priznaného Úniou na úplnú náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže. V súlade so zásadou rovnocennosti vnútroštátne

pravidlá a postupy, ktoré sa týkajú konaní o žalobách o náhradu škody spôsobenej v dôsledku porušenia článku 101 alebo 102 ZFEÚ, nesmú byť pre domnelé poškodené osoby menej priaznivé ako pravidlá a postupy, ktoré platia pre podobné konania o žalobách o náhradu škody v dôsledku porušenia vnútroštátneho práva.“

11 Článok 9 ods. 1 tejto smernice znie takto:

„Členské štáty zabezpečia, aby sa porušenie práva hospodárskej súťaže konštatované v konečnom rozhodnutí vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže alebo preskúmacieho súdu považovalo za nevyvrátiteľne preukázané na účely žalôb o náhradu škody podaných na ich vnútroštátne súdy podľa článku 101 alebo 102 ZFEÚ alebo podľa vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže.“

Nemecké právo

12 Ustanovenie § 1 ods. 1 Gesetz über außergerichtliche Rechtsdienstleistungen (Rechtsdienstleistungsgesetz) (zákon o mimosúdnych právnych službách) z 12. decembra 2007 (BGBl. 2007 I, s. 2840) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „RDG“) stanovuje:

„Tento zákon upravuje oprávnenie poskytovať mimosúdne právne služby v Spolkovej republike Nemecko. Slúži na ochranu osôb podliehajúcich súdnej právomoci, právnych vzťahov a právneho systému pred poskytovaním právnych služieb, ktoré nie sú poskytované kvalifikovanými osobami. …“

13 V ustanovení § 2 RDG s názvom „Pojem právna služba“ sa stanovuje:

„1. Právna služba je akákoľvek činnosť v konkrétnych veciach inej osoby, pokiaľ si vyžaduje právne posúdenie konkrétneho prípadu.

2. Bez ohľadu na podmienky uvedené v odseku 1 je právnou službou vymáhanie pohľadávok od inej osoby alebo pohľadávok postúpených na účely vymáhania v mene inej osoby, ak sa vymáhanie pohľadávky vykonáva ako samostatná činnosť, a to aj pokiaľ ide o právne preskúmanie a právne poradenstvo týkajúce sa vymáhania (služba vymáhania). Postúpené pohľadávky sa voči prvému veriteľovi nepovažujú za pohľadávky inej osoby.

…“

14 Podľa ustanovenia § 3 RDG s názvom „Oprávnenie poskytovať mimosúdne právne služby“:

„Nezávislé poskytovanie mimosúdnych právnych služieb je možné len v rozsahu povolenom týmto alebo iným zákonom alebo na jeho základe.“

15 Ustanovenie § 10 RDG znie takto:

„1. Fyzické a právnické osoby, ako aj spoločnosti bez právnej subjektivity, ktoré sú registrované na príslušnom orgáne (registrované osoby), môžu na základe osobitných odborných znalostí poskytovať právne služby v týchto oblastiach:

(1) služby v oblasti vymáhania …

…“

16 Ustanovenie § 11 RDG s názvom „Osobitné odborné znalosti, profesijné tituly“ v odseku 1 stanovuje:

„Služby v oblasti vymáhania vyžadujú osobitné odborné znalosti v oblastiach práva, ktoré sú relevantné pre požadovanú činnosť, najmä v oblasti občianskeho, obchodného práva, práva cenných papierov a práva obchodných spoločností, občianskeho procesného práva vrátane exekučného práva a konkurzného práva, ako aj práva týkajúceho sa nákladov a trov konania.“

17 Ustanovenie § 12 RDG stanovuje podmienky zápisu do registra na účely poskytovania právnych služieb a splnomocnenie na vydanie právnej úpravy, ktorá vyžaduje okrem iného dôkaz o teoretických znalostiach uvedený v § 10 tohto zákona.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

18 Dňa 31. marca 2020 spoločnosť ASG 2 podala na Landgericht Dortmund (Krajinský súd Dortmund, Nemecko), ktorý je vnútroštátnym súdom, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, hromadnú žalobu o náhradu škody proti spolkovej krajine z dôvodu škody spôsobenej kartelom, a to na základe práv, ktoré na ňu postúpilo 32 píl so sídlom v Nemecku, Belgicku a Luxembursku (ďalej len „dotknuté píly“).

19 Spolkovej krajine vytýkala, že prinajmenšom v období od 28. júna 2005 do 30. júna 2019 zjednotila ceny ihličnatej guľatiny (ďalej len „guľatina“) pre seba a pre iných vlastníkov lesov so sídlom v tejto spolkovej krajine v rozpore s článkom 101 ZFEÚ (ďalej len „dotknutý kartel“).

20 Bundeskartellamt (Spolkový úrad pre hospodársku súťaž, Nemecko) preskúmal túto prax a v roku 2009 prijal rozhodnutie o záväzkoch na základe § 32b Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (zákon proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže) a článku 101 ZFEÚ, ktoré sa týkalo spolkovej krajiny, ako aj iných spolkových krajín, ktoré sa podobne zaoberali obchodovaním s guľatinou (ďalej len „rozhodnutie z roku 2009“).

21 Dotknuté píly požadujú od spolkovej krajiny náhradu škody, ktorá im údajne vznikla počas trvania dotknutého kartelu z dôvodu údajne neprimerane vysokých cien, za ktoré nakupovali guľatinu pochádzajúcu z tejto spolkovej krajiny z dôvodu existencie tohto kartelu.

22 Na tento účel každá z dotknutých píl postúpila ASG 2 svoj nárok na náhradu škody, ktorá im bola spôsobená v dôsledku dotknutého kartelu. ASG 2, ktorá má ako „poskytovateľ právnych služieb“ v zmysle RDG oprávnenie podľa tohto zákona, tak pred vnútroštátnym súdom žiada náhradu tejto škody spoločne vo vlastnom mene a na vlastné náklady, ale na účet postupcov, za odmenu v prípade úspechu.

23 Pohľadávka na náhradu škody spôsobenej kartelom mala vzniknúť z nákupu guľatiny dotknutými pílami v hodnote niekoľko stotisíc eur. Pre každého postupcu predstavuje výška týchto nákupov niekoľko tisíc alebo dokonca desiatky tisíc transakcií.

24 Pred vnútroštátnym súdom spolková krajina spochybňuje tak dôvodnosť žaloby, ako aj aktívnu legitimáciu spoločnosti ASG 2. V tejto súvislosti tvrdí, že dotknuté píly postúpili svoje nároky na náhradu škody v prospech ASG 2 v rozpore s RDG, takže tieto postúpenia sú neplatné. Oprávnenie, ktoré má ASG 2 na základe RDG, jej totiž neumožňuje vymáhať pohľadávky, ktoré vznikli v dôsledku škody vyplývajúcej z údajného porušenia práva hospodárskej súťaže.

25 Vnútroštátny súd spresňuje, že v nemeckom práve v oblasti hromadnej škody alebo škody nízkej hodnoty týkajúcej sa vysokého počtu osôb možno žaloby jednotlivcov spojiť prostredníctvom mechanizmu postúpenia pohľadávky („Abtretungsmodell“), ktorý sa tiež označuje ako „hromadná žaloba o vymáhanie“ („Sammelklage-Inkasso“) (ďalej len „hromadná žaloba o vymáhanie“). V rámci tohto mechanizmu osoby, ktoré boli údajne poškodené, postúpia svoje údajné pohľadávky poskytovateľovi právnych služieb s licenciou podľa RDG, ktorý tieto združené pohľadávky uplatňuje spoločne vo vlastnom mene a na vlastné náklady na účet postupcov za províziu v prípade úspechu.

26 Podľa vnútroštátneho súdu Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) uznal túto prax vo svojej judikatúre pre rôzne druhy žalôb o náhradu škody, najmä v rámci sporov týkajúcich sa prenájmu nehnuteľností alebo náhrady škody cestujúcim v leteckej doprave. Naopak, súdy nižšieho stupňa vykladajú RDG v tom zmysle, že hromadná žaloba o vymáhanie nie je prípustná v oblasti náhrady škody spôsobenej údajným porušením práva hospodárskej súťaže, najmä ak ide o tzv. „stand-alone“ žalobu, teda žalobu o náhradu škody, ktorá nenadväzuje na konečné a záväzné rozhodnutie orgánu hospodárskej súťaže, v ktorom sa konštatuje takéto porušenie, najmä pokiaľ ide o zistenie skutkového stavu (ďalej len „samostatná žaloba o náhradu škody“). Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) ešte nemal príležitosť rozhodnúť o tejto otázke.

27 Podľa názoru vnútroštátneho súdu nemecké právo neposkytuje žiadny právny prostriedok rovnocenný hromadnej žalobe o vymáhanie, ktorý by umožňoval zabezpečiť účinné uplatnenie práva na náhradu škody vo veciach kartelov.

28 Účinnosť práva na náhradu škody spôsobenej kartelom teda nie je zaručená, najmä v prípade škody nízkej hodnoty týkajúcej sa vysokého počtu poškodených osôb. V takom prípade by totiž individuálna výška škody bola taká nízka, že by motivovala osoby podliehajúce súdnej právomoci k tomu, aby sa vzdali uplatnenia nároku na náhradu škody, ktoré im priznáva právo Únie.

29 Za týchto podmienok hromadná žaloba o vymáhanie predstavuje jedinú ekonomicky racionálnu a realizovateľnú možnosť domáhať sa takejto náhrady škody. Vnútroštátny súd však zastáva názor, že v súlade s ustanoveniami RDG, ako ich vykladajú niektoré vnútroštátne súdy, musí postúpenia, o ktoré ide vo veci samej, považovať za neplatné, čo by znamenalo, že žalobu, ktorá mu bola predložená, treba zamietnuť.

30 Kladie si však otázku, či právo Únie bráni takémuto výkladu RDG, keďže tento výklad vnútroštátneho práva by mohol byť nezlučiteľný tak so smernicou 2014/104, ako aj so zásadou efektivity práva Únie a právom na účinnú súdnu ochranu, keďže by bránil osobám poškodeným predmetným kartelom v tom, aby využili hromadnú žalobu o vymáhanie.

31 Po prvé sa vnútroštátny súd pýta, či takúto nezlučiteľnosť možno vyvodiť z kombinovaného výkladu článku 3 ods. 1 smernice 2014/104 a jej článku 2 bodu 4, ktorý podľa jeho názoru stanovuje právo osôb poškodených kartelom dosiahnuť úplnú náhradu škody spôsobenej kartelom, zakotvené v ustálenej judikatúre Súdneho dvora. Toto posledné uvedené ustanovenie sa totiž výslovne týka hromadnej žaloby, keďže pojem „žaloba o náhradu škody“ v zmysle tohto ustanovenia zahŕňa žalobu, ktorú podala „fyzická osoba či právnická osoba, ktorá nadobudla práva domnelej poškodenej osoby ako nástupca, vrátane osoby, ktorá nadobudla ich nárok“.

32 Po druhé vnútroštátny súd pochybuje, či nemožnosť poškodených osôb využiť hromadnú žalobu o vymáhanie, vyplývajúca z výkladu vnútroštátneho práva uvedeného v bode 29 tohto rozsudku, je zlučiteľná s článkom 4 ods. 3 ZEÚ a článkom 101 ZFEÚ. Ako vyplýva z judikatúry Súdneho

dvora a z ustanovení smernice 2014/104, každá osoba sa podľa neho môže domáhať úplnej náhrady škody, ktorá jej vznikla v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže. Členské štáty by tak mali zabezpečiť účinnosť práva na náhradu tejto škody tým, že jeho výkon neznemožnia alebo nadmerne nesťažia. To by prispelo k ochrane verejného záujmu spočívajúceho v zabezpečení účinnej hospodárskej súťaže v Únii.

33 Po tretie sa vnútroštátny súd pýta, či nemožnosť poškodených osôb využiť hromadnú žalobu o vymáhanie, vyplývajúca z výkladu vnútroštátneho práva uvedeného v bode 29 tohto rozsudku, porušuje právo týchto osôb na účinnú súdnu ochranu zakotvené v článku 47 prvom odseku Charty, článku 6 ods. 3 ZEÚ, ako aj článku 13 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950. V situácii vo veci samej, o ktorej rozhoduje a ktorá sa týka hromadnej škody alebo škody nízkej hodnoty týkajúcej sa vysokého počtu osôb, by totiž poškodené osoby boli zbavené možnosti využiť jediný účinný prostriedok nápravy stanovený vnútroštátnym právom na uplatnenie svojho práva na náhradu škody.

34 Vnútroštátny súd napokon spresňuje, že ak by sa malo dospieť k záveru, že vnútroštátne právo nie je v súlade s právom Únie, nemohol by pristúpiť ku konformnému výkladu tohto práva, keďže takýto výklad by bol *contra legem*.

35 Za týchto okolností Landgericht Dortmund (Krajinský súd Dortmund) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa právo Únie, predovšetkým článok 101 ZFEÚ, článok 4 ods. 3 ZEÚ, článok 47 [Charty], ako aj článok 2 bod 4 a článok 3 ods. 1 [smernice 2014/104], vykladať v tom zmysle, že bráni výkladu a uplatňovaniu práva členského štátu, ktorým sa osobe, ktorá mohla utrpieť škodu v dôsledku porušenia článku 101 ZFEÚ – stanoveného so záväzným účinkom na základe článku 9 [smernice 2014/104] alebo vnútroštátnych ustanovení, ktorými sa preberá –, zabráni postúpiť svoje pohľadávky – najmä v prípadoch hromadných alebo rozptýlených škôd – schválenému poskytovateľovi právnych služieb, aby ich presadil spoločne s nárokmi iných údajných poškodených v rámci následnej žaloby (žaloby ‚follow-on‘), ak neexistujú iné rovnocenné zákonné alebo zmluvné možnosti spojenia nárokov na náhradu škody, ktoré by sa mohli považovať za rovnocenné, najmä preto, že neumožňujú získať rozsudok, ktorým sa dlžníkovi uloží povinnosť zaplatiť náhradu škody, alebo nie sú uskutočniteľné z iných ekonomických dôvodov, čo má za následok najmä to, že by bolo prakticky nemožné alebo v každom prípade neprimerane ťažké uplatniť nárok na náhradu škody nízkej hodnoty?

2. Má sa právo Únie vždy vykladať týmto spôsobom, že sa žaloba týkajúca sa predmetných nárokov na náhradu škody musí podať bez predchádzajúceho a záväzného rozhodnutia Európskej komisie alebo vnútroštátnych orgánov v zmysle vnútroštátnych ustanovení založených na článku 9 [smernice 2014/104] vo vzťahu k údajnému porušeniu (tzv. ‚stand-alone‘ žaloba), ak neexistujú iné rovnocenné zákonné alebo zmluvné možnosti spojenia nárokov na náhradu škody na účely občianskoprávneho konania z dôvodov už uvedených v prvej otázke, a najmä ak by inak vôbec nebola podaná žaloba založená na porušení článku 101 ZFEÚ, t. j. ani prostredníctvom verejnoprávneho (‚public enforcement‘), ani prostredníctvom súkromnoprávneho vymáhania (‚private enforcement‘)?

3. Ak sa aspoň na jednu z týchto dvoch otázok odpovie kladne, platí, že sa príslušné normy nemeckého práva – v prípade vylúčenia výkladu v súlade s európskym právom – nesmú použiť, čo by malo za následok, že postúpenia nárokov na náhradu škody sú z tohto hľadiska v každom prípade účinné a je možný účinný výkon práva?“

O prejudiciálnych otázkach

O prípustnosti prvej otázky

36 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 101 ZFEÚ v spojení s článkom 2 bodom 4, článkom 3 ods. 1, článkom 4 a článkom 9 ods. 1 smernice 2014/104, ako aj článkom 47 prvým odsekom Charty majú vykladať v tom zmysle, že bránia takému výkladu vnútroštátnej právnej úpravy, ktorý bráni osobám, ktoré boli údajne poškodené porušením práva hospodárskej súťaže, postúpiť svoje nároky na náhradu škody na poskytovateľa právnych služieb, aby ich uplatnil spoločne v rámci žaloby nazývanej „follow-on“, t. j. žaloby o náhradu škody v nadväznosti na konečné rozhodnutie orgánu hospodárskej súťaže, ktorým sa konštatuje také porušenie (ďalej len „následná žaloba o náhradu škody“).

37 Otto Fuchs Beteiligungen, spolková krajina a Komisia sa domnievajú, že táto otázka je neprípustná. Žaloba vo veci samej by sa mala analyzovať ako žaloba o náhradu škody, ktorá nie je následná, ale samostatná.

38 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v súlade s ustálenou judikatúrou sa prejudiciálna otázka položená Súdnemu dvoru musí týkať výkladu práva Únie, ktorý je objektívne nevyhnutný na rozhodnutie, ktoré musí vnútroštátny súd prijať [rozsudky z 12. januára 2023, DOBELES HES, C-702/20 a C-17/21, EU:C:2023:1, bod 81, ako aj z 9. januára 2024, G. a i. (Vymenovanie sudcov na všeobecné súdy v Poľsku), C-181/21 a C-269/21, EU:C:2024:1, bod 65].

39 Len vnútroštátnemu súdu, ktorému bol spor predložený a ktorý nesie zodpovednosť za rozhodnutie, ktoré vydá, prináleží so zreteľom na konkrétne okolnosti veci posúdiť potrebu rozhodnutia o prejudiciálnej otázke na účely vydania svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré položí Súdnemu dvoru. Ak sa teda položené otázky týkajú výkladu práva Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť [rozsudky zo 6. októbra 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 27, ako aj z 19. septembra 2024, Booking.com a Booking.com (Deutschland), C-264/23, EU:C:2024:764, bod 34].

40 Vzhľadom na to, že na otázky týkajúce sa práva Únie sa vzťahuje prezumpcia relevantnosti, Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad právnej normy Únie nijako nesúvisí s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi nevyhnutnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené [rozsudky zo 6. októbra 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 28, ako aj z 19. septembra 2024, Booking.com a Booking.com (Deutschland), C-264/23, EU:C:2024:764, bod 35].

41 V prejednávanej veci však z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že prvá otázka v rozsahu, v akom sa týka prípadu následnej žaloby o náhradu škody, zjavne nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej.

42 Vnútroštátny súd totiž uvádza, že mu bola predložená žaloba o náhradu škody, ktorú ASG 2 podala s cieľom dosiahnuť náhradu škody, ktorá údajne vznikla dotknutým pílam v dôsledku dotknutého kartelu. Tento súd spresňuje, že vo veci samej neexistuje žiadne iné rozhodnutie než rozhodnutie z roku 2009.

43 Ako uviedol generálny advokát v bode 55 svojich návrhov, toto rozhodnutie bolo prijaté na základe § 32b Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (zákon proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže), ktorého znenie zodpovedá zneniu článku 9 nariadenia č. 1/2003, ako to potvrdil Spolkový úrad pre hospodársku súťaž vo svojich písomných vyjadreniach.

44 Rozhodnutie o záväzkoch prijaté na základe článku 9 tohto nariadenia neobsahuje konečné zistenie, pokiaľ ide o porušenie článkov 101 a 102 ZFEÚ.

45 Článok 9 tohto nariadenia vo svetle jeho odôvodnenia 13 totiž stanovuje, že v rámci konania začatého na základe tohto ustanovenia nemá Komisia povinnosť kvalifikovať a konštatovať porušenie, pretože jej úloha sa obmedzuje na preskúmanie a prípadné prijatie záväzkov ponúknutých príslušnými podnikmi s ohľadom na problémy, ktoré identifikovala vo svojom predbežnom posúdení, a s ohľadom na ciele, ktoré sleduje. Prijatie rozhodnutia o záväzkoch tak ukončuje konanie o porušení začaté voči týmto podnikom a umožňuje im vyhnúť sa konštatovaniu porušenia práva hospodárskej súťaže a prípadnému uloženiu pokuty (pozri v tomto zmysle rozsudok z 29. júna 2010, Komisia/Alrosa, C-441/07 P, EU:C:2010:377, body 40 a 48).

46 Pokiaľ ide o rozhodnutie z roku 2009, z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom vyplýva, že Spolkový úrad pre hospodársku súťaž v tomto rozhodnutí stanovil pre spolkovú krajinu prahové hodnoty v oblasti spolupráce pri obchodovaní s guľatinou, ako aj opatrenia na obmedzenie jej postavenia na dotknutom trhu.

47 Rozhodnutie z roku 2009 preto nemožno považovať za konečné rozhodnutie vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže, ktorým sa konštatuje porušenie práva hospodárskej súťaže, ako je uvedené v článku 9 ods. 1 smernice 2014/104 v spojení s jej článkom 2 bodom 12. Žalobu spoločnosti ASG 2 podanú vo veci samej preto nemožno považovať za následnú žalobu o náhradu škody.

48 Za týchto okolností je prvá otázka neprípustná.

O druhej a tretej otázke

49 Svojou druhou a treťou otázkou, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 101 ZFEÚ v spojení s článkom 2 bodom 4, článkom 3 ods. 1, článkom 4 smernice 2014/104, ako aj článkom 47 prvým odsekom Charty majú vykladať v tom zmysle, že bránia takému výkladu vnútroštátnej právnej úpravy, ktorý bráni osobám, ktoré boli údajne poškodené porušením práva hospodárskej súťaže, postúpiť svoje nároky na náhradu škody na poskytovateľa právnych služieb, aby ich uplatnil spoločne v rámci samostatnej žaloby o náhradu škody.

50 V prípade kladnej odpovede sa tento súd pýta, či by mal upustiť od uplatnenia relevantných ustanovení tejto vnútroštátnej právnej úpravy v prípade, že by nebol možný jej výklad v súlade s právom Únie.

O prípustnosti

51 Otto Fuchs Beteiligungen a spolková krajina spochybňujú prípustnosť druhej a tretej otázky.

52 Po prvé tvrdia, že druhá otázka je hypotetická alebo nie je potrebná na vyriešenie sporu vo veci samej a že ani táto otázka, ani tretia otázka sa netýkajú výkladu práva Únie.

53 Zo skutočností uvedených v spise, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, však vyplýva, že výklad práva Únie požadovaný vnútroštátnym súdom zjavne zodpovedá objektívnej potrebe, ktorá je vnútorne spätá s rozhodnutím sporu vo veci samej.

54 Vnútroštátny súd sa totiž pýta, či ustanovenia práva Únie uvedené v bode 49 tohto rozsudku bránia výkladu vnútroštátnej právnej úpravy, ktorý osobám poškodeným predmetným kartelom bráni v tom, aby využili hromadnú žalobu o vymáhanie. V prípade kladnej odpovede sa pýta na dôsledky, ktoré treba vyvodiť z takejto nezlučiteľnosti, za predpokladu, že by nebolo možné vykladať ustanovenia RDG v súlade s právom Únie.

55 V druhom rade Otto Fuchs Beteiligungen a spolková krajina v podstate tvrdia, že vnútroštátny súd založil svoje otázky na nesprávnych predpokladoch. Uvedený súd sa konkrétne údajne nesprávne domnieval, že ustanovenia RDG sa majú vykladať v tom zmysle, že *ex offo* bránia hromadnej žalobe o vymáhanie v oblasti práva hospodárskej súťaže a že ak osoby poškodené kartelom nemôžu využiť túto hromadnú žalobu, je pre nich prakticky nemožné alebo v každom prípade neprimerane ťažké uplatniť si nárok na náhradu škody, ktorý im priznáva právo Únie, keďže nemecké právo im neposkytuje žiadnu rovnako účinnú alternatívu, ktorá by im umožnila si taký nárok uplatniť.

56 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora otázky týkajúce sa výkladu práva Únie kladie vnútroštátny súd v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré vymedzil na vlastnú zodpovednosť, a Súdnemu dvoru neprináleží preverovať ich správnosť (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. októbra 2023, EDP – Energias de Portugal a i., C-331/21, EU:C:2023:812, bod 46, ako aj citovanú judikatúru).

57 Keďže len vnútroštátny súd má právomoc vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo, Súdnemu dvoru prináleží, aby zohľadnil právny rámec, do ktorého patria prejudiciálne otázky, tak ako ho definovalo rozhodnutie vnútroštátneho súdu, ktorým bol podaný návrh na začatie prejudiciálneho konania [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. novembra 2024, S. (Zmena zloženia súdu), C-197/23, EU:C:2024:956, bod 51 a citovanú judikatúru]. Túto prezumpciu relevantnosti, pripomenutú v bode 40 tohto rozsudku, nemôže vyvrátiť len tá skutočnosť, že jeden z účastníkov konania vo veci samej popiera určité skutočnosti, ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať a od ktorých závisí vymedzenie predmetu sporu vo veci samej (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. septembra 2016, Breitsamer und Ulrich, C-113/15, EU:C:2016:718, bod 34, ako aj citovanú judikatúru).

58 Predpoklady uvedené v bode 55 tohto rozsudku pritom spočívajú na posúdení vnútroštátneho rámca, do ktorého patrí spor vo veci samej, vnútroštátnym súdom. Toto posúdenie patrí výlučne do právomoci tohto súdu a Súdnemu dvoru neprináleží overovať jeho správnosť.

59 Za týchto podmienok a bez toho, aby bolo dotknuté takéto overenie vnútroštátnym súdom (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. júna 2018, Altiner a Ravn, C-230/17, EU:C:2018:497, bod 23), treba konštatovať, že druhá a tretia otázka sú prípustné.

O veci samej

60 Článok 101 ods. 1 ZFEÚ vyvoláva priame účinky vo vzťahoch medzi jednotlivcami a zakladá dotknutým osobám práva, ktoré sú vnútroštátne súdy povinné ochraňovať (rozsudky z 30. januára 1974, BRT a Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, EU:C:1974:6, bod 16, ako aj zo 6. októbra 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 32 a citovaná judikatúra).

61 V tejto súvislosti by plná účinnosť článku 101 ZFEÚ, a najmä potrebný účinok zákazu uvedeného v jeho odseku 1 boli spochybnené, ak by sa akákoľvek osoba nemohla domáhať náhrady škody, ktorá jej bola spôsobená porušením práva hospodárskej súťaže (pozri v tomto zmysle rozsudky z 20. septembra 2001, Courage a Crehan, C-453/99, EU:C:2001:465, bod 26, ako aj zo 6. októbra 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 33 a citovanú judikatúru).

62 Každá osoba má teda právo domáhať sa náhrady spôsobenej škody, ak existuje príčinná súvislosť medzi touto škodou a porušením (pozri v tomto zmysle rozsudky z 13. júla 2006, Manfredi a i., C-295/04 až C-298/04, EU:C:2006:461, bod 61, ako aj zo 6. októbra 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 34 a citovanú judikatúru).

63 Právo akejkoľvek osoby domáhať sa náhrady takejto škody totiž posilňuje operatívnosť pravidiel Únie v oblasti hospodárskej súťaže a svojou povahou odrádza od často utajeného konania alebo postupov, ktoré môžu obmedziť alebo narušiť hospodársku súťaž, čím prispieva k zachovaniu účinnej hospodárskej súťaže v Únii (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. októbra 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 35 a citovanú judikatúru).

64 Ako vyplýva z odôvodnenia 12 smernice 2014/104, toto právo na náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže bolo kodifikované v článku 3 ods. 1 tejto smernice, ktorý stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby každá fyzická alebo právnická osoba, ktorá utrpela takúto škodu, mala možnosť požadovať a získať úplnú náhradu tejto škody.

65 Odôvodnenie 4 tejto smernice uvádza, že toto právo na náhradu škody od každého členského štátu vyžaduje, aby mal k dispozícii procesné pravidlá, ktoré zaručujú jeho účinný výkon. Podľa tohto odôvodnenia potreba účinných procesných prostriedkov nápravy vyplýva aj z práva na účinnú súdnu ochranu zakotveného v článku 47 prvom odseku Charty, ktorému zodpovedá povinnosť stanovená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ ustanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie tejto ochrany [pozri v tomto zmysle rozsudky zo 16. mája 2017, Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:373, bod 44, ako aj zo 6. októbra 2020, État luxembourgeois (Právo na odvolanie proti žiadosti o informácie v daňových veciach), C-245/19 a C-246/19, EU:C:2020:795, bod 47].

66 V tejto súvislosti smernica 2014/104 – ako stanovuje jej článok 1 ods. 1 – stanovuje určité pravidlá týkajúce sa žalôb o náhradu škody, ktoré normotvorca Únie považoval za nevyhnutné na to, aby každá osoba, ktorá utrpela škodu spôsobenú porušením práva hospodárskej súťaže, mohla účinne uplatniť svoje právo domáhať sa úplnej náhrady tejto škody od daného podniku alebo združenia podnikov.

67 V tejto súvislosti článok 2 bod 4 tejto smernice definuje pojem „žaloba o náhradu škody“ ako žalobu podľa vnútroštátneho práva, prostredníctvom ktorej si nárok na náhradu škody na vnútroštátnom súde uplatňuje domnelá poškodená osoba alebo osoba konajúca v mene jednej

alebo viacerých domnelých poškodených osôb, ak to okrem iného vnútroštátne právo umožňuje, alebo fyzická osoba či právnická osoba, ktorá nadobudla práva domnelej poškodenej osoby ako nástupca, vrátane osoby, ktorá nadobudla ich nárok.

68 Táto smernica tak upravuje možnosť, aby žalobu o náhradu škody podala buď priamo fyzická alebo právnická osoba, ktorá má právo na náhradu škody priznané právom Únie, alebo tretia osoba, na ktorú bolo postúpené právo údajne poškodenej osoby domáhať sa náhrady škody.

69 Ako však v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 100 a 101 svojich návrhov, článok 2 bod 4 smernice 2014/104 neobsahuje žiadnu povinnosť členských štátov zaviesť mechanizmus hromadnej žaloby o vymáhanie pohľadávok, o aký ide vo veci samej, ani neupravuje podmienky, ktorým podlieha platnosť postúpenia zo strany poškodenej osoby v súvislosti s takouto hromadnou žalobou, pokiaľ ide o jej právo na náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže.

70 Z toho vyplýva, že tak zavedenie mechanizmu hromadnej žaloby o náhradu škody, ako aj podmienky, ktorým podlieha platnosť postúpenia práva na náhradu škody údajne súvisiacej s porušením práva hospodárskej súťaže na fyzickú alebo právnickú osobu s cieľom podať takúto hromadnú žalobu na vnútroštátny súd, patria medzi spôsoby výkonu tohto práva na náhradu škody, ktoré nie sú upravené smernicou 2014/104.

71 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora v prípade neexistencie právnej úpravy Únie v danej oblasti prináleží vnútroštátnemu právnemu poriadku každého z členských štátov, aby upravil spôsoby výkonu práva domáhať sa náhrady škody, ktorá vznikla v dôsledku porušení práva hospodárskej súťaže, pričom musia byť rešpektované zásady ekvivalencie a efektivity (pozri v tomto zmysle rozsudky z 20. septembra 2001, Courage a Crehan, C-453/99, EU:C:2001:465, bod 29, ako aj z 28. marca 2019, Cogeco Communications, C-637/17, EU:C:2019:263, bod 42 a citovanú judikatúru).

72 Zásady efektivity a ekvivalencie sa v oblasti, na ktorú sa vzťahuje smernica 2014/104, odrážajú v jej článku 4, ktorý v podstate preberá znenie vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora. Na účely preskúmania druhej a tretej otázky však treba zohľadniť len zásadu efektivity, na ktorú ako jedinú vnútroštátny súd poukazuje.

73 Podľa tohto ustanovenia v súlade s uvedenou zásadou členské štáty zabezpečia, aby všetky vnútroštátne pravidlá a postupy týkajúce sa uplatnenia nárokov na náhradu škody boli vypracované a uplatňovali sa tak, aby prakticky neznemožnili ani neprimerane nesťažili výkon práva priznaného Úniou na úplnú náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže.

74 Súdny dvor najmä rozhodol, že vnútroštátne pravidlá uplatniteľné v oblasti práva hospodárskej súťaže nesmú zasahovať do účinného uplatňovania článkov 101 ZFEÚ a 102 ZFEÚ a musia byť prispôsobené osobitostiam vecí patriacich do tejto oblasti, ktoré si v zásade vyžadujú vykonanie komplexnej skutkovej a ekonomickej analýzy (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. apríla 2023, Repsol Comercial de Productos Petrolíferos, C-25/21, EU:C:2023:298, bod 60 a citovanú judikatúru).

75 Okrem toho v prípade neexistencie právnej úpravy Únie v danej oblasti platí, že hoci je vecou vnútroštátneho právneho poriadku každého členského štátu, aby určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany individuálnych práv vyplývajúcich

z právneho poriadku Únie, členské štáty sú pritom v každom prípade zodpovedné za zabezpečenie dodržania práva na účinnú súdnu ochranu týchto práv, ako je zakotvené v článku 47 Charty [rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárnej komory Najvyššieho súdu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 115, ako aj citovaná judikatúra]. Ako bolo uvedené v bode 65 tohto rozsudku, odôvodnenie 4 smernice 2014/104 odkazuje na právo na takúto ochranu.

76 V prejednávanej veci, a ako vyplýva z bodov 28 až 33 tohto rozsudku, má vnútroštátny súd pochybnosti, pokiaľ ide o súlad vnútroštátnej judikatúry, ktorá vykladá RDG v tom zmysle, že bráni osobám poškodeným porušením práva hospodárskej súťaže využiť hromadnú žalobu o vymáhanie, so zásadou efektivity, ako aj s právom na účinnú súdnu ochranu.

77 V tejto súvislosti tento súd uvádza, že táto žaloba je jediným právnym prostriedkom, ktorý umožňuje týmto osobám účinne spoločne uplatniť svoj nárok na náhradu škody. Uvedené osoby síce majú možnosť podať žalobu o náhradu škody vo svojom mene a na svoj vlastný účet, ale táto možnosť im neumožňuje tento nárok účinne uplatniť. Vzhľadom na osobitne zložitú, dlhú a nákladnú povahu individuálnej žaloby v oblasti porušenia práva hospodárskej súťaže totiž poškodené osoby majú tendenciu upustiť od podania takejto individuálnej žaloby, najmä ak ide o škodu v malej výške.

78 Všetci účastníci konania vo veci samej s výnimkou ASG 2 a ďalšie oprávnené subjekty uvedené v článku 23 prvom odseku Štatútu Súdneho dvora Európskej únie však vo svojich pripomienkach predložených Súdnemu dvoru uviedli niekoľko skutočností, ktoré mali spresniť tvrdenia obsiahnuté v návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

79 Po prvé títo účastníci konania a dotknuté osoby spochybňujú tvrdenie vnútroštátneho súdu, podľa ktorého vnútroštátne právo *ex offo* vylučuje, aby osoby poškodené porušením práva hospodárskej súťaže mohli využiť hromadnú žalobu o vymáhanie. Toto konanie sa považovalo za nevhodné len v kontexte osobitných vecí v oblasti práva hospodárskej súťaže, v ktorých použitie uvedenej žaloby v skutočnosti viedlo k porušeniu ustanovení RDG zakazujúcich zásah poskytovateľa právnych služieb v prípade konfliktu záujmov.

80 Po druhé treba spresniť konštatovanie, podľa ktorého vnútroštátne právo neposkytuje žiadnu alternatívu k tejto žalobe, ktorá by poškodeným osobám umožnila spoločne uplatniť svoje právo na náhradu škody. Postúpenie pohľadávok vo forme skutočného faktoringového prevodu, teda nielen fiduciárneho prevodu, ale úplného prevodu pohľadávky na tretiu osobu za okamžité vyplatenie finančného protiplnenia touto osobou postupcovi, ako aj *litisconsortium*, spočívajúce v spoločnej žalobe viacerých žalobcov, ktorá im umožňuje okrem iného nechať vykonať spoločné ohodnotenie a znalecké posudky na účely stanovenia výšky ich škody, predstavujú v tejto súvislosti možné alternatívy, ktoré nemecká súdna prax pripúšťa v sporoch týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže.

81 Po tretie úvaha vnútroštátneho súdu, podľa ktorej by poškodené strany boli ochotné vzdať sa výkonu svojho práva na náhradu škody, keby ho mohli uplatniť len v rámci individuálnej žaloby, je v prejednávanej veci spochybnená výškou individuálnych nárokov dotknutých píl, čo by viedlo k relativizácii nečinnosti, ktorú by tieto podniky mohli preukázať vo vzťahu k takémuto druhu žaloby.

82 V tejto súvislosti treba uviesť, že jedine vnútroštátnemu súdu prináleží overiť, či výklad vnútroštátneho práva spočívajúci vo vylúčení hromadnej žaloby o vymáhanie v spore týkajúcom sa práva hospodárskej súťaže má za následok nemožnosť alebo neprimerané sťaženie výkonu práva na náhradu škody, ktoré právo Únie priznáva osobám poškodeným porušením práva hospodárskej súťaže, a zbavuje ich účinnej súdnej ochrany.

83 Na tento účel však musí zohľadniť všetky relevantné skutočnosti týkajúce sa podmienok stanovených vnútroštátnym právom na výkon práva na náhradu škody vyplývajúcej z takéhoto porušenia (pozri analogicky rozsudok z 28. marca 2019, Cogeco Communications, C-637/17, EU:C:2019:263, bod 45).

84 Len za predpokladu, že po skončení tohto overenia by vnútroštátny súd konštatoval, že ani jeden z kolektívnych mechanizmov, ktoré sú alternatívou hromadnej žaloby o vymáhanie a ktoré upravuje vnútroštátne právo, neumožňuje účinne uplatniť právo osôb alebo skupiny osôb, ktoré sa domáhajú náhrady škody údajne spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže, konkrétne v prejednávanej veci dotknutých píl, a že podmienky podania individuálnej žaloby stanovené vnútroštátnym právom znemožňujú alebo nadmerne sťažujú výkon tohto práva na náhradu škody a zasahujú tak do ich práva na účinnú súdnu ochranu, by tento súd musel dospieť k záveru, že vnútroštátne právo vykladané v tom zmysle, že vylučuje takúto žalobu o vymáhanie, nespĺňa požiadavky práva Únie uvedené v bodoch 71 až 75 tohto rozsudku.

85 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že je pravda, že vzhľadom na osobitosti vecí, ktoré upravuje právo hospodárskej súťaže, konkrétne na skutočnosť pripomenutú v bode 74 tohto rozsudku, že podanie žalôb o náhradu škody za porušenie tohto práva si v zásade vyžaduje komplexnú skutkovú a hospodársku analýzu, existencia mechanizmov vo vnútroštátnom práve, ktoré umožňujú zlúčenie individuálnych nárokov, môže uľahčiť výkon práva na náhradu škody poškodenými osobami. Takéto mechanizmy môžu predovšetkým uľahčiť podanie samostatných žalôb o náhradu škody, na ktorých podporu neexistuje konečné zistenie porušenia zo strany orgánu hospodárskej súťaže.

86 Zložitosť a procesné náklady spojené s takýmito žalobami o náhradu škody však samy osebe neumožňujú dospieť k záveru, že výkon práva na náhradu škody v rámci individuálnej žaloby by bol prakticky znemožnený alebo nadmerne sťažený, čo by malo za následok, že v prípade neexistencie mechanizmov zlúčenia individuálnych nárokov osôb poškodených porušením práva hospodárskej súťaže by tieto osoby boli zbavené svojho práva na účinnú súdnu ochranu. K takému záveru by totiž vnútroštátny súd mohol prípadne dospieť len vtedy, ak by na základe posúdenia všetkých právnych a skutkových okolností prejednávanej veci zistil, že konkrétne skutočnosti vo vnútroštátnom práve bránia podaniu týchto individuálnych žalôb.

87 Treba dodať, že keby tento súd mal konštatovať, že mechanizmus hromadnej žaloby o vymáhanie predstavuje vo veci samej jediný procesný prostriedok, ktorý umožňuje dotknutým pílam účinne uplatniť svoje právo na náhradu škody údajne spojenej s dotknutým kartelom, takýmto konštatovaním by nebolo dotknuté uplatňovanie vnútroštátnych ustanovení upravujúcich v záujme ochrany osôb podliehajúcich súdnej právomoci činnosť poskytovateľov takýchto služieb vymáhania, najmä s cieľom zabezpečiť kvalitu týchto služieb, ako aj objektívnu a primeranú povahu odmien, ktoré získali títo poskytovatelia, a zabrániť konfliktom záujmov a zneužívajúcemu procesnému správaniu.

88 Pokiaľ ide napokon o dôsledky, ktoré treba vyvodiť z prípadného konštatovania vnútroštátneho súdu o nesúlade s právom na účinnú súdnu ochranu, z bodov 60 a 64 tohto rozsudku vyplýva, že právo na úplnú náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže, ktoré bolo kodifikované v článku 3 ods. 1 smernice 2014/104, vyplýva z priameho účinku priznaného článku 101 ods. 1 ZFEÚ.

89 Okrem toho Súdny dvor spresnil, že článok 47 Charty sám osebe postačuje a nemusia ho spresňovať žiadne ustanovenia práva Únie alebo vnútroštátneho práva na to, aby jednotlivcom priznával samostatne uplatniteľné právo [pozri v tomto zmysle rozsudky zo 17. apríla 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, bod 78, a z 20. februára 2024, X (Neuvedenie dôvodov ukončenia pracovného pomeru), C-715/20, EU:C:2024:139, bod 80, ako aj citovanú judikatúru].

90 Zásada prednosti práva Únie však vyžaduje, aby vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia tohto práva, zabezpečil plný účinok požiadaviek tohto práva v spore, o ktorom rozhoduje, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akúkoľvek vnútroštátnu právnu úpravu alebo prax, hoci aj časovo následnú, ktorá je v rozpore s ustanovením práva Únie, ktoré má priamy účinok, a to bez toho, aby musel požiadať alebo vyčkať na predchádzajúce zrušenie tejto vnútroštátnej právnej úpravy alebo praxe zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom (pozri v tomto zmysle rozsudky z 24. júna 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, body 57 a 58, ako aj z 25. januára 2024, Em akaunt BG, C-438/22, EU:C:2024:71, bod 37 a citovanú judikatúru).

91 V prípade uvedenom v bode 84 tohto rozsudku preto bude musieť vnútroštátny súd najprv určiť – s prihliadnutím na vnútroštátne právo ako celok a uplatnenie výkladových metód uznaných týmto právom –, či môže vykladať relevantné ustanovenia RDG v súlade s požiadavkami práva Únie bez toho, aby pristúpil k výkladu týchto ustanovení *contra legem* (pozri analogicky rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, bod 52 a citovanú judikatúru).

92 Ako bolo uvedené v bode 79 tohto rozsudku, v tejto súvislosti niektorí účastníci konania na Súdnom dvore uviedli, že vnútroštátne ustanovenia, o ktoré ide vo veci samej, nevylučujú *ex offo* použitie mechanizmu hromadnej žaloby o vymáhanie v sporoch týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže a niektoré vnútroštátne súdy ich vykladajú tak, že podmieňujú použitie tohto mechanizmu v konkrétnom prípade dodržaním podmienok, ktorých cieľom je zaručiť kvalitu poskytovaných služieb, primeranú úroveň odmeny poskytovateľa, ako aj neexistenciu konfliktu záujmov v jeho prípade.

93 Len v prípade, že sa preukáže, že nie je možný žiadny konformný výklad, by mal vnútroštátny súd ponechať tieto ustanovenia bez uplatnenia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. januára 2021, Whiteland Import Export, C-308/19, EU:C:2021:47, bod 63 a citovanú judikatúru).

94 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na druhú a tretiu otázku odpovedať tak, že článok 101 ZFEÚ v spojení s článkom 2 bodom 4, článkom 3 ods. 1 a článkom 4 smernice 2014/104, ako aj článkom 47 prvým odsekom Charty sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia takému výkladu vnútroštátnej právnej úpravy, ktorý bráni osobám, ktoré boli údajne poškodené porušením práva hospodárskej súťaže, postúpiť svoje nároky na náhradu škody na poskytovateľa právnych služieb, aby ich uplatnil spoločne v rámci samostatnej žaloby o náhradu škody,

– pokiaľ vnútroštátne právo nestanovuje žiadnu inú možnosť zlúčenia individuálnych nárokov týchto poškodených, ktorá by zabezpečila účinný výkon týchto nárokov na náhradu škody, a

– podanie samostatnej žaloby o náhradu škody sa vzhľadom na všetky okolnosti prejednávanej veci zdá byť pre tieto osoby nemožné alebo neprimerané ťažké, čo má za následok, že sú zbavené svojho práva na účinnú súdnu ochranu.

V prípade, ak nie je možné vykladať túto vnútroštátnu právnu úpravu v súlade s požiadavkami práva Únie, tieto ustanovenia práva Únie ukladajú vnútroštátnemu súdu povinnosť neuplatňovať túto vnútroštátnu právnu úpravu.

O trovách

95 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Článok 101 ZFEÚ v spojení s článkom 2 bodom 4, článkom 3 ods. 1 a článkom 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie, ako aj s článkom 47 prvým odsekom Charty základných práv Európskej únie

sa majú vykladať v tom zmysle, že:

bránia takému výkladu vnútroštátnej právnej úpravy, ktorý bráni osobám, ktoré boli údajne poškodené porušením práva hospodárskej súťaže, postúpiť svoje nároky na náhradu škody na poskytovateľa právnych služieb, aby ich uplatnil spoločne v rámci žaloby o náhradu škody, ktorá nenadväzuje na konečné a záväzné rozhodnutie orgánu hospodárskej súťaže, ktorý konštatoval takéto porušenie, najmä pokiaľ ide o zistenie skutkového stavu, pokiaľ

– **vnútroštátne právo nestanovuje žiadnu inú možnosť zlúčenia individuálnych nárokov týchto poškodených, ktorá by zabezpečila účinný výkon týchto nárokov na náhradu škody, a**

– **podanie samostatnej žaloby o náhradu škody sa vzhľadom na všetky okolnosti prejednávanej veci zdá byť pre tieto osoby nemožné alebo neprimerané ťažké, čo má za následok, že sú zbavené svojho práva na účinnú súdnu ochranu.**

V prípade, ak nie je možné vykladať túto vnútroštátnu právnu úpravu v súlade s požiadavkami práva Únie, tieto ustanovenia práva Únie ukladajú vnútroštátnemu súdu povinnosť neuplatňovať túto vnútroštátnu právnu úpravu.

Podpisy